

Gofyn Ymlaen Llaw: cwestiwn i'w ystyried cyn y sesiwn hon

A fu amser yn eich bywyd pan oedd rhaid ichi ddal ar obaith mewn amgylchiadau anodd? Ble wnaethoch chi ganfod gobaith pan oedd arnoch ei angen?

Darlleniad o'r Ysgrifur: Luc 4.14-21

Aeth Iesu yn ôl i Galilea yn llawn o nerth yr Ysbryd, ac aeth y sôn amdano ar led drwy'r ardal gyfan. Roedd yn dysgu yn y synagogau, ac yn cael ei ganmol gan bawb.

A daeth i Nasareth, lle cafodd ei fagu, a mynd i'r synagog ar y Saboth fel roedd yn arfer ei wneud. Safodd ar ei draed i ddarllen o'r ysgrifau sanctaidd. Sgrôl proffwydoliaeth Eiseia gafodd ei rhoi iddo, a dyma fe'n ei hagog, a dod o hyd i'r darn sy'n dweud: "Mae Ysbryd yr Arglwydd arna i, oherwydd mae wedi fy eneinio i i gyhoeddi newyddion da i bobl dlawd.

Mae wedi fy anfon i gyhoeddi fod y rhai sy'n gaeth i gael rhyddid, a phobl sy'n ddall i gael eu golwg yn ôl, a'r rhai sy'n cael eu cam-drin i ddianc o afael y gormeswr, a dweud hefyd fod y flwyddyn i'r Arglwydd ddangos ei ffafr wedi dod."

Caeodd y sgrôl a'i rhoi yn ôl i'r dyn oedd yn arwain yr oedfa yn y synagog, ac yna eisteddodd. Roedd pawb yn y synagog yn syllu arno. Yna dwedodd, "Mae'r geiriau yma o'r ysgrifau sanctaidd wedi dod yn wir heddiw."

Mae'r rhai hynny ohonon ni sydd â phrofiad byw o dlodi'n wynebu rhwystrau ychwanegol o ran cael mynediad at wasanaethau iechyd meddwl, tra'n fwy tebygol o brofi heriau iechyd meddwl.

(Ffynhonnell: Mind, 2021)

Mae 67% o bobl rhwng 16-24 oed yn credu y bydd eu cenhedlaeth nhw yn waeth eu byd na chenhedlaeth eu rhieni.

(Ffynhonnell: Barnardo's, 2019)

Myfyrdod: Sut fedrwn ni ddatblygu arferion gobaith?

Yn ystod y blynyddoedd diwethaf, mae rhai arbenigwyr iechyd meddwl wedi siarad am y cynnydd mewn "lledhod argyfyngau" a gorweithio ar draws y byd. Pandemig Covid-19, gwrthdrawiadau arfog newydd, anghydraddoldeb a chostau byw cynyddol, yr argyfwng hinsawdd – mae'r rhain i gyd yn cyfrannu. Wrth gwrs, mae'r effaith ar ei waethaf ar y rhai a effeithir yn uniongyrchol: y rhai hynny sydd â'u bywydau, eu teuluoedd a'u bywoliaethau dan fygythiad. Ond **fe wŷyr y rhan fwyaf ohonon ni pa mor anodd y gall fod i aros yn obeithiol mewn amseroedd heriol**. Mae ganddon ni hyd yn oed air am ein capasiti i gael ein dwyn i mewn i gyfres o straeon newyddion drwg diddiwedd ar ein ffonau ac ar y cyfryngau cymdeithasol. Pa mor hir fuoch chi'n treulio'n "gwae-grolio (doomscrolling)" yr wythnos hon?

Sut fedrwn ni ddatblygu arferion gobaith yn yr amseroedd heriol hyn?

Yn ein darlleniad uchod o Efengyl Luc, mae Iesu newydd ddychwelyd i Galilea o'r anialwch, lle bu'n ymwrthod â chyfres o demtasiynau. Ymysg y temtasiynau hyn roedd cynnig y gallai Iesu fod yn ben ar 'holl deyrnasoedd y ddaear', dim ond iddo droi oddi wrth Dduw y Tad ac addoli'r un a'i demtiodd.

Pan fo Iesu'n dychwelyd i Nasareth ac yn darllen yn y synagog, nid damwain a hap ydy hi ei fod yn darllen adran benodol o Eiseia. Mae Iesu wedi'i eneinio gan yr Ysbryd trwy fedydd ac wedi dod allan o'r anialwch gyda chenhadaeth: i ddangos a gweithredu pwrpas grym Duw, yr hyn mae Duw'n ei ddymuno inni. Mewn cyferbyniad â syniad y temtiwr mai pwrpas grym ydy bod ag awdurdod dros bobl, mae geiriau Eiseia'n dweud wrthon ni fod grym Duw'n cael ei gyfeirio at ryddhau ac iachau pobl sydd dan ormes a dioddefaint. Dyma'r hyn dwi yma i'w gyflawni, meddai Iesu. Dyma'r Newyddion Da.

'... mae'r gallu i enwi poen a lleisio galar ynddo'i hun yn ffurf ar obaith.'

(Emmanuel Katongole, *Born From Lament: The Theology and Politics of Hope in Africa*, 2016)

Mae Iesu'n uniaethu ei hun gyda lleisiau'r proffwydi sy'n cyhoeddi neges Duw o obaith a'r addewid am gyfiawnder.* Dydy llefaru gobaith mewn llais proffwydol ddim yr un peth â 'meddwl yn bositif' neu optimistaeth syml. Mae gobaith yn y fan yma'n golygu mwy na dweud wrth rywun 'fe fydd hi'n iawn, gewch chi weld'.

Dyma'r gobaith sy'n ymgodymu â realaethau'r sefyllfa a brofir gan y rhai hynny sydd mewn tlodi, y carcharorion, a'r rhai hynny sydd ar y cyrion.

Bu Emmanuel Katongole yn gweithio gyda chymunedau yn Affrica lle mae gwrthdaro treisgar a thlodi'n arwain at heriau dyddiol. Mae ei ymchwil, fodd bynnag, wedi dangos fod y portread o gymunedau o'r fath fel rhai 'heb obaith' yn bell o fod yn wir.

Mae gweledigaeth y gobaith a gyhoeddir gan Iesu yn un eang. Hwn ydy gobaith ar waith, yn addwid am newid.

Fodd bynnag, mae yna ddarn arall yn y Gair ynglŷn â thlodi sy'n awgrymu y dylai ein gobaith fod yn fwy cyfyngedig. Ym Mathew 26, mae gwraig yn eneinio traed Iesu gyda phersawr drudfawr iawn. Mae'r disgyblion yn galw hyn yn 'wastraff', gan dynnu sylw at y ffaith y 'Gallai rhywun fod wedi gwerthu'r persawr yna am arian mawr, a rhoi'r cwbl i bobl dlawd'.

Ateb Iesu oedd: 'Gadewch lonydd i'r wraig! Mae hi wedi gwneud peth hyfryd. Bydd pobl dlawd o gwmpas bob amser, ond fydda i ddim yma bob amser.' (Math. 26.6-13; gweler hefyd Marc 14.3-9 ac Ioan 12.1-8.)

Mae mwy nag un arweinydd gwleidyddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf wedi defnyddio'r ymadrodd 'bydd pobl dlawd o gwmpas bob amser' i awgrymu mai dim ond hyn a hyn y gall gweithredu cymdeithasol ar dlodi ei gyflawni.**

Ac mae hyn yn ymddangos yn ddigon synhwyrol, o leiaf i ryw raddau. Does bosib fod geiriau Iesu'n golygu na welir diwedd ar dlodi hyd nes daw nefoedd newydd a daear newydd. Gallwn ddal gafael ar y gobaith y daw rhywfaint o newid ond mewn byd o bechod, mae yna gyfyngiadau ar yr hyn y gall unrhyw un ohonon ni ei gyflawni.

*Gweler ein pecyn cwrs 'Proffwydol' yn y gyfres hon am fwy ar y thema hon.

** Mae enghreifftiau'n cynnwys Tony Abbott yn Awstralia yn 2010, a aeth yn ei flaen i fod yn Brif Weinidog Awstralia a Rick Perry yn 2014 pan oedd yn Lywodraethwr Tecsas.

Search hynny, mae yna broblemau'n codi o ran derbyn y datganiad hwn fel ffin i'n gobaith ac edrych ar dlodi (yn y byd hwn, o leiaf) fel rhywbeth sydd i raddau helaeth yn anorfod neu'n rhemp.

Mae dehongliad fel hwn yn methu **graddfa a chwmpas radical addewidion Duw** a welwn yn ein darlleniad yn Luc. Dydy Iesu ddim yn cyhoeddi'i hun fel yr un a ddaeth i ryddhau dim ond rhai o'r rhai a ormesir, neu i ddod â'r newyddion da at rai yn unig o'r rhai hynny sydd mewn tlodi. Trwy gydol yr Efengylau, i'r gwrthwyneb, mae Iesu'n pwysleisio'n gyson bod cariad, cyfiawnder a llawenydd y deyrnas i bawb a bod ei deyrnas yn torri i mewn i'r byd hwn yma, nawr, trwyddo Fe a'i ddisgyblion. Iesu ydy'r un sy'n dymchwel y byrddau, yn drysu systemau, yn codi llais yn erbyn ecsbloetiaeth a gormes. Mae Iesu hyd yn oed yn trechu angau ei hun! Mae hi'n anodd iawn dychymygu y base fe'n codi ei ysgwyddau ac yn ildio i'r anochel wrth ddweud, 'bydd pobl tlawd o gwmpas bob amser'.

Mae'r Parch. Ddr Liz Theoharis, offeiriad a chydgadeirydd y Poor People's Campaign yn yr Unol Daleithiau, wedi amlygu cyswllt sy'n hawdd ei fethu yn yr ymadrodd hwn. Ceir yr ymadrodd 'bydd pobl tlawd o gwmpas bob amser' hefyd yn Deuteronomium 15, lle gosodir y rheolau ar gyfer y flwyddyn sabothol neu jiwbilî: amser dileu dyledion, i'w gynnal bob saith mlynedd. Mae Theoharis yn nodi fod Deuteronomium yn dweud **'Ddylai neb fod mewn angen yn eich plith chi'** (15.4) yn ogystal â **'Bydd yna bobl dlawd yn y wlad bob amser'** (15.11).

Sut y gall y ddau beth fod yn wir? Awgryma Theoharis fod 15.11, 'Bydd yna bobl dlawd yn y wlad bob amser' yn cyfeirio at y sefyllfa lle nad ydy'r byd fel ag y dylai fod. Pan na fyddwn ni'n dilyn ffyrdd Duw, yna fe fydd tlodi yn parhau. Mae blwyddyn Jiwbilî yn gam tuag at fendio'r byd, yn ei ddwyn yn agosach at deyrnas Dduw lle na fydd 'neb mewn angen yn eich plith chi'. Mae'r syniad y dylen ni, bob saith mlynedd, ddileu pob dyled a dechrau o'r dechrau, yn ddigon radical yn ein cyd-destun ni o gardiau credyd a benthyciadau diwrnod cyflog. I Theoharis, mae'r darn yn Deuteronomium, mewn gwirionedd, yn dweud nad ydy hyn yn mynd yn ddigon pell. Megis arwydd yn unig ydy hyn, yn gychwyn ar yr hyn y dylen ni osod ein golygon arno.

Felly, pan fo Iesu'n dyfynnu Deuteronomium 15.11, yr hyn mae'n ei ddweud ydy: dyma'r ffordd fydd y byd yn parhau i fod os nad ydych chi'n dilyn Duw'n llawn, yn eithafol, yn rhadlon a chlonnog, gan gredu yn y newidiadau y mae'r byd yn taeru sydd ddim yn bosib – maddeuant pob dyled am byth, dileu pob angen. Mae'r wraig â'r persawr felly efallai'n well tyst i'r weledigaeth hon oherwydd helaethrwydd ei hoffrwm, diofalwch ei chariad. Dangoswyd y cariad helaeth hwnnw at Iesu fel un a oedd yn byw mewn tlodi, yn gwybod yn iawn sut beth oedd bod yn ffoadur, yn nabod newyn ac anghyfiawnder, yn un a ddioddefodd ac a oedd i farw. Mae'r cariad a'r digonedd diderfyn hwn yn arwydd o'r hyn y dylen ni obeithio amdano, i bawb.

Gwrandewch ar: Dr Selina Stone, Prifysgol Durham, y D

Gwrandewch yn <https://soundcloud.com/actonpoverty> (8 munud)

Mae Dr Selina Stone yn gweithio ym Mhrifysgol Durham fel rhan o bartneriaeth Common Awards, partneriaeth hyfforddiant i'r rhai hynny sy'n astudio ar gyfer y weinidogaeth mewn llawer o eglwysi y DU. Hi ydy awdures y gyfrol Tarry Awhile: Drawing on the Resources of Black Spirituality for the Whole Church (2023), llyfryn Grawys 2024 Archesgob Caergaint. Hi hefyd ydy noddwr y Mudiad JustMoney. Mae Selina yn siarad am ddisgwyl a gobeithio, am ei phrofiadau o drefnu cymunedol, a'r cysylltiadau rhwng gwleidyddiaeth, tlodi a ffydd. Sut all disgwyl a llonyddwch fod yn rhan o'ch arfer o obeithio?

Gwrandewch ar: Carlos Valle, Cyngorydd Maes, Comision de Accion Social Menonita (CASM), Honduras

Gwrandewch yn <https://soundcloud.com/actonpoverty> (5munud)

Cenhadaeth CASM ydy mynd i'r afael ag anghyfiawnder economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a gwleidyddol mewn partneriaeth â chymunedau yn Honduras. Gyda chefnogaeth Cymorth Cristnogol, mae CASM yn gweithio gyda ffermwyr coffi a chynhyrchwyr mêl i ddatblygu arferion call o ran yr hinsawdd wrth i'r rhanbarth deimlo effeithiau'r argyfwng hinsawdd. Cewch glywed gan Carlos Valle, Cyngorydd Maes, ar y prosiectau hyn, wrth iddo adrodd am y prosiect a'r gobaith mae'n ei weld ar gyfer y dyfodol wrth iddo weithio gyda ffermwyr o ddydd i ddydd. Dywed Carlos y gall gobaith ddechrau gyda rhywbeth mor fach â 'gronyn o dywod'. Pa bethau bychain sy'n rhoi gobaith i chi?

Ysbrydoliaeth: Undeb Bedyddwyr Cymru a rhaglen BRAC yn Zimbabwe

Gwylwch ein ffilm fer (7 munud) yma: <https://youtu.be/RM26KNVmn-E>

Cewch glywed gan Simeon Baker, Cyfarwyddwr Cenhadol Undeb Bedyddwyr Cymru am eu gwaith gyda rhaglen BRAC yn Zimbabwe. Mae eu menter, 'Talenta Gobaith', a gefnogir gan Cymorth Cristnogol, yn cysylltu cymdogion byd-eang yng nghefn gwlad Cymru a Gogledd-ddwyrain Zimbabwe.

Mae BRAC yn helpu cymunedau yn Zimbabwe i ddatblygu eu gwytnwch, trwy dechnegau amaethyddol newydd, hyfforddiant, grwpiau cymunedol a thechnolegau newydd.

Taclo Tlodi: Beth fasech chi a'ch eglwys yn gallu'i wneud?

"Mae gen i'r gobaith y daw gwelliant i'r gymuned pan fo pawb yn ymuno â'i gilydd", Carlos Valle, o Honduras, yn ein hatgoffa am bwysigrwydd gweithredu ar y cyd.

Os ydych chi wedi defnyddio pecynnau cwrs eraill yn y gyfres hon, fe fyddwch wedi sylwi pa mor bwysig ydy gweithio mewn partneriaeth ac adeiladu cysylltiadau pan ddaw hi at daclo tlodi. Gall eglwysi, elusennau, a grwpiau eraill ledled y DU, ac o amgylch y byd, uno i weithredu. A gyda'n gilydd, gallwn ddweud wrth y rhai hynny sydd mewn grym – gan gynnwys llywodraeth nesaf y DU – i wneud tlodi yn flaenoriaeth.

P'un ai'r argyfwng costau byw byd-eang, diffyg tai addas, yr argyfwng hinsawdd, neu un arall o'r heriau sy'n ein hwynebu gyda'n gilydd yn 2024, mae gan wleidyddion rôl i'w chwarae ac fe allwn ni eu dal i gyfrif. Efallai bod camau gweithredu'r wythnos hon yn ymddangos yn gam mawr i rai ohonon ni, ond does dim rhaid ichi gymryd y cam hwnnw ar eich pen eich hunan. Mae ganddon ni ystod llawn o adnoddau i'ch cefnogi wrth ichi fwrw ymlaen â'ch gweithredu.

Gweithredu: Trafodwch yn eich grŵp a dechreuwch weithio gydag eraill yn eich eglwys ar gynllun i gyfarfod â rhywun sydd â grym gwleidyddol yn eich ardal – AS a/neu eich darpar-ymgeiswyr seneddol fyddai'n ddelfrydol. Pa faterion fasech chi'n eu codi yn y cyfarfod hwn?

Wrth gwrs, fe fydd angen ichi siarad ag eraill yn eich eglwys a'ch cymuned. Mae gofyn i'ch cynllun fod yn addas i'ch cyd-destun a'ch adnoddau. Ond fe allech chi neilltuo ychydig funudau gyda'ch gilydd i ystyried y cam cyntaf. Gyda phwy fase'n rhaid ichi siarad o fewn eich eglwys i roi cychwyn ar bethau? Sut fasech chi'n cysylltu â'r rhai hynny sydd mewn grym? Beth ydy'r materion brys yr hoffech chi weld yn cael eu delio â nhw? Beth hoffech chi i'r rhai hynny sydd mewn grym wybod am eich pryderon a'ch gobeithion am y dyfodol?

I helpu gyda'ch trafodaethau, ceir adnodd ychwanegol ynghyd â'r pecyn cwrs hwn sy'n rhestru'r camau y gall y rhai hynny mewn grym eu cymryd i daclo tlodi nawr.

Ceir chwe Pecyn Cwrs Taclo Tlodi ac mae ein pecyn olaf, 'Gyda'n gilydd', yn cynnig taclau i gefnogi eich eglwys wrth ichi lunio eich Cynllun Taclo Tlodi eich hun a datblygu eich ymgysylltiad gwleidyddol. Mae ganddon ni nifer o syniadau ar sut y medrwnch ddod ynghyd gyda'ch gwleidyddion trwy gyfarfodydd, digwyddiadau a gwasanaethau eglwys. Os ydych chi'n dilyn cwrs pum wythnos, mae digon o amser yn weddill i dynnu o'r pecyn hwn wrth ichi gynllunio eich camau nesaf.

Ceir hefyd ystod o adnoddau defnyddiol gan bartneriaid Taclo Tlodi yma:
caid.org.uk/actonpovertyresources

Gwedd i Gloi

Meddai Iesu:

“Mae Ysbryd yr Arglwydd arna i, oherwydd mae wedi fy eneinio i i gyhoeddi newyddion da i bobl dlawd.

Mae wedi fy anfon i gyhoeddi fod y rhai sy'n gaeth i gael rhyddid, a phobl sy'n ddall i gael eu golwg yn ôl, a'r rhai sy'n cael eu cam-drin i ddianc o afael y gormeswr, a dweud hefyd fod y flwyddyn i'r Arglwydd ddangos ei ffafr wedi dod.”

Fel pobl Dduw,
dewch inni ailddatgan ein gobaith a'n gorchwyl.

I'r rhai hynny sy'n cael eu hystyried fel llai na dynol
Cyhoeddwch Jiwbilî

I'r rhai hynny sydd wedi colli pob gobaith
Cyhoeddwch Jiwbilî

I'r rhai hynny sydd wedi'u caethiwo gan siniciaeth
Cyhoeddwch Jiwbilî

I'r rhai hynny sydd angen clywed y newyddion da
Cyhoeddwch Jiwbilî

Mae teyrnas Dduw ar ddod
Cyhoeddwch Jiwbilî

I'r rhai hynny a wthiwyd i dlodi
Cyhoeddwch Jiwbilî

I'r rhai hynny dan bwysau dyled
Cyhoeddwch Jiwbilî

I'r rhai hynny sy'n byw dan ofn
Cyhoeddwch Jiwbilî

Boed i'n datganiadau a'n gweddïau gael eu hategu trwy eiriolaeth a gweithredoedd.

Boed i deyrnas Dduw ddod! **Amen**

Addaswyd y weddi hon o ddeunydd a gynhyrchwyd gan y Cyd-dîm Materion Cyhoeddus fel rhan o'u hymgyrch, Dileu'r Ddyled, yn 2020-22.

A ellwch chi ddefnyddio strwythur y weddi hon i greu eich fersiwn eich hun ar gyfer eich cyd-destun chi?

